Język, edukacja, młode pokolenie

Twórcy Traktatu dobrosąsiedzkiego z 1991 roku byli przekonani, że trwałość polsko-niemieckiego pojednania zależy nie tylko od decyzji politycznych, lecz także od codziennych kontaktów młodego pokolenia, nauki języka sąsiada oraz współpracy edukacyjnej i kulturalnej.

Ważnym instrumentem zbliżenia stała się utworzona w 1991 roku **Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży.** Dzięki jej programom miliony uczniów i nauczycieli mogły brać udział w wymianach, warsztatach i projektach realizowanych po obu stronach granicy. Istotną rolę odgrywały także fundacje, organizacje społeczne i kościelne wspierające kontakty młodzieży, współpracę szkół oraz inicjatywy kulturalne i edukacyjne. Na Dolnym Śląsku ważnym miejscem dialogu i współpracy stała się m.in. Fundacja Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego w Krzyżowej i Fundacja św. Jadwigi.

Po 1991 roku rozwijała się współpraca szkół, uniwersytetów i instytucji naukowych. Programy Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (DAAD), Fundacji im. Aleksandra von Humboldta, Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG) oraz liczne inicjatywy regionalne umożliwiały studia, badania naukowe i wymiany akademickie. Systematycznie rosło znaczenie edukacji obywatelskiej i historycznej, realizowanej przez organizacje pozarządowe oraz instytucje kultury. We wspieraniu wymiany społecznej, edukacyjnej i naukowej ogromne zasługi położyła **Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej.**

Szczególne znaczenie ma nauka języka sąsiada. W Polsce język niemiecki przez wiele lat należał do najczęściej nauczanych języków obcych, choć wyraźnie ustępuje obecnie miejsca angielskiemu. Jednocześnie przedstawiciele mniejszości niemieckiej wskazywali, że zakres nauczania języka niemieckiego jako języka ojczystego pozostaje niewystarczający i nie zapewnia trwałego zachowania języka oraz tożsamości kulturowej młodego pokolenia.

Wymiana szkolna Polska-Niemcy
Źródło: fot. Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży

Wymiana szkolna Polska-Niemcy
Źródło: fot. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Polsko-niemiecka wymiana młodzieży
Źródło: fot. Fundacja Krzyżowa

XXIII Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego
Źródło: fot. Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej

W 35. rocznicę podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy delegaci Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim przyjęli apel, w którym postulowali stworzenie publicznych szkół z nauczaniem w języku niemieckim oraz rozszerzenie edukacji językowej do poziomu szkół maturalnych. W apelu wskazano również, że malejąca znajomość języka niemieckiego oraz słabnące poczucie przynależności do niemieckiej wspólnoty stanowią istotne wyzwanie dla przyszłości mniejszości niemieckiej w Polsce.

Równocześnie nauczanie języka polskiego w Niemczech rozwijało się wolno i często pozostawało zależne od inicjatyw społecznych oraz wsparcia organizacji polonijnych. Dyskusje o asymetrii nauczania języka sąsiada regularnie powracały w relacjach między obu państwami. Ważnym krokiem w kierunku promocji języka polskiego w Niemczech było utworzenie w 2020 roku **Kompetenz- und Koordinationszentrum Polnisch (KoKoPol) przy Międzynarodowym Centrum Spotkań St. Marienthal w Saksonii.**

Badania społeczne pokazują, że bezpośrednie kontakty między młodymi Polakami i Niemcami mają istotny wpływ na wzajemne postrzeganie obu społeczeństw. Programy wymiany młodzieży i współpracy edukacyjnej stały się jednym z najtrwalszych rezultatów Traktatu dobrosąsiedzkiego z 1991 roku.

Mimo istniejących asymetrii kontakty młodzieży, współpraca szkół, organizacji społecznych i środowisk naukowych stworzyły trwałą sieć relacji, która wzmacnia fundament dobrego sąsiedztwa po 1991 roku.

Wizyty młodzieży w Centrum Dokumentacyjno-Wystawienniczym Niemców w Polsce
Źródło: fot. Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce (oddział Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. E. Smołki w Opolu)